

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redacțiunea și Administratiunea:
Brasiovu, piața mare Nr. 22. — „Gazeta“ este:
Joi și Duminică.

Prețulu abonamentului:
pe unu anu 10 fl., pe șiese luni 5 fl., pe trei luni
3 fl. v. a. — Tieri esterne 12 fl. pe unu anu s'eu
28 franci.

Anul XII

Se prenumera:
la postele c. și r. și pe la dd. corespondenti.

Anunțurile:
un'a serie garmonu 6 cr. și timbru de 30 cr.
v. a. pentru fiacare publicare. — Scrisori ne-
francate nu se primescu. — Manuscripte nu se
retrimitu.

Nr. 24.

Duminică, 26 Martiu 7 Apriliu

1878.

Maghiarii și românii.

Brasiovu, 6 Apriliu 1878.

„Nu e destul se avem consciința dreptului nostru, trebuie se convingem despre acelu dreptu și pe ceilalti, trebuie se facem pe marile poteri se întielega, ca e și în interesulu lor a recunoște dreptulu nostru“, a disu ministrulu-presedinte Bratianu în ajunulu plecării sale la Vien'a Scopulu calatoriei sale este destul de bine caraterisata prin aceste cuvinte. Domnulu Bratianu a voitu se dovedesca ministrului Andrásy, ca interesele austro-ungare pretindu categoricu, că monarchia noastră se se întrepuna cu tota influința și puterea s'a pentru aperiarea drepturilor și a integrității României, în contra pericolului ce-o amenința din partea Rusiei. Succesul-acest'a? Fost'a ore de lipsa a face explicari multe contelui Andrásy, spre a-lu aduce acolo se recunoșca, ca în adeveru coincidu interesele romane cu cele austro-ungare în punctulu esistenței libere și nealterate a statului romanu dela Dunare?

În casulu de față domnulu Bratianu n'a avut lipsa de multa elocuentia, pentru ca evenimentele timpului din urma au preparatu indetulu terenulu, pe care trebuia se se severiesca cu necesitate o apropiare între Austro-Ungaria și România. Domnulu Andrásy, care este laudatu, ca a sciutu se inaugureze o politica amicabile popórelor Orientulu, nu a potutu se-i fia decatu binevenita visita lui Bratianu. Déca România are necesitate în momentele critice de față de spriginulu poteriilor și în deosebi de acelu alu Austro-Ungariei, atunci interesele acesteia pretindu în egala mesura, că România în adeveru se nu fia lipsita de acelu spriginu. Eata dér' pentru ce calatori'a dlui Bratianu are o dubla importantia. Sub impregiurarile de față s'a potutu asemenea prevedé, ca densulu va fi bine primitu la Vien'a și scirea ce-o aducu diariile de acolo, ca misiunea lui ar' fi avutu unu bunu succesu, suntemu foarte aplecati a-o crede.

„România merita în prim'a linia simpatia și spriginulu poteriilor europene, fia aceste intru în congressu, care anevoie se va mai aduna, fia pasiindu fiacare separatu pentru aperiarea intereselor sale; merita recunoștința Europei, ca-cu, desi o putere mica, ea se arata acuma mare,“ a disu mai deunadile diariulu oficiosu „Fremdenblatt“. Si care statu trebuie se fia mai multiamitoriu, mai recunoșcatoriu pentru leala atitudine a României, déca nu Austro-Ungaria? Este necesariu a nu perde din vedere, ca România are unu dreptu la spriginulu marilor poteri și în specialu la acelu alu Austro-Ungariei, asemenea credem, ca nu potemu destulu accentua comunitatea ce existe între interesele austriace, ungare și romane în Orientu, candu vedem, ca calatori'a dlui Bratianu și visit'a dloru Ghic'a și Sturz'a la Budapesta s'a explicatu, mai cu s'ema de catra compatrioții nostri maghiari, într'unu modu, care nu corespunde pe deplinu situației reale create de evenimentele cele mai recente.

Dupa cumu voru vedé cetitorii nostri mai josu „partitulu liberalu independentu“ alu camerei ungare a adressatu catra ministrulu-presedinte o interpellatiune, prin care cere, că guvernulu austro-ungaru es spriginésca România în cestiunea Basarabiei, se nu lase că integritatea teritoriului ei se fia violata de rusii. Pasulu acest'a alu partitulu opoitionalu e imbucuratoriu din toate punctele de vedere și n'amu avé de a mai obiecta nimicu, déca cu ocaziunea acelei interpellari nu s'ar' fi vorbitu și scrisu unele cuvinte, cari stau în contradicere cu starea factica a iururilor.

Interpellantele dlu baronu Bánhidu recunoșce de-o parte, ca interesele vitale ale României coincide cu interesele de capetenia ale monarchiei noastre, de alta parte inse nu se póte conteni a descrie lucrulu astfelu, că și candu România s'ar'

afia într'o situațiune atatu de desperata, incatu numai dela Ungaria ar' mai poté asteptá ajutoriu și scapare. „Natiunea romana a venitu la cunoscintia — dise elu — ca România și Ungaria e amenințata de unu inamicu comunu, ca românii potu asteptá numai dela noi ungurii vr'unu bine, ca sunt avisati la noi.“

Esaminandu lucrulu seriosu ar' fi foarte greu se spunem, ca ore România e mai multu avisata la Ungaria s'eu Ungaria la România. Dupa a noastră parere cumpen'a intereselor, cari ar' trebui se lege de olalta aceste tieri este egala în amendoua partile. Nu întielegem dér', pe ce s'ar' basá maghiarii, voindu a jocá rol'a de protectori ai României. Nu scim cu a vorbitu baronulu Bánhidu cu dnii Ghic'a și Sturz'a la banchetulu datu de generalulu Türr în onórea lor, dér' nu credem, ca barbatii de statu romanu ar' fi imploratu protectiunea maghiara pentru România. De cumva voru fi cerutu iuse alianția Ungariei contra unui inamicu comunu, tier'a le ar' datori numai recunoștința. Dupa stralucitele succese militare eluptate pe campulu de lupta, dupa ce toate poteriile Europei o recunoșcra demna de spriginulu lor, România nu are lipsa se vina se se inchine înaintea marilor politici din Budapesta.

Maghiarii ar' trebui se mai lase din slăbitiunea ce o au de a jocá pe marele. Ungaria singura inca nu este o putere mare. Numai Austro-Ungaria cu toate popórele sale póte se oferi României scutulu acelu puternicu, pe care românii sunt în dreptu a-lu asteptá dela toate poteriile garante. Între popórele monarchiei se afla inse și trei milioane de romanu, acestia locuiescu mai toti în Transilvania și Ungaria și amu crede ca acest'a impregiurare aviséza în deosebi pe Ungaria la o buna întielegere cu statulu vecinu romanu.

Déca maghiarii ar' distinge mai bine și ar' judecă mai dreptu, 'si-ar' dice: O alianția durabila cu românii nu potemu inchiaia pe catu timpu locuitorii romanu din Transilvania și Ungaria voru fi scurtati în drepturile lor nationale prin incesi legile aduse de noi. Diariulu partitulu liberalu independentu „Közvélemény“, care pledéza în termeni foarte caldurosi pentru drépt'a cauza a României ar' fi fostu scutitu de-o conclusiune falsa logica, déca ar' fi judecatu lucrulu cu mintea rece și negreocupata. Adeveratu, ca și românii din Transilvania, Ungaria și fost'a granitia militara recunoșcu, ca maghiarii și românii au interese comune, adeveratu, ca ei vedu într'o alianția maghiaro-romana garanti'a cea mai puternica a esistenței Ungariei și României, dér' ei întielegu sub alianția o fratieșca cointielegere pe bas'a unei egale indreptatiri. Diariulu opoitionalu voiesce inse se venimú că nesce peccatosi și se ceremu eretare dela natiunea maghiara. Pentru ce? Asia și inchipuesce partitulu „liberalu independentu“ alianția cu românii? „Közvélemény“ pretinde cevasi camu multu, candu astépta dela noi, că, pentru-ca maghiarii simtu trebuința unei alianție cu România, noi românii din Transilvania și Ungaria se serutamú vérg'a, cu care ne-au batutu.

Interpellatiunea baronului Bánhidu.

Este surprindietória atitudinea de pana acuma a guvernului austro-ungaru în cestiunea Basarabiei. Pre candu organele contelui Andrásy declara, ca Austro-Ungaria nu póte suferi, că influința Rusiei se predomnesca în Orientu, pre candu se ocupa cu cestiunea bulgara, serba, muntenegrina, bosniaca s. a. observa o tacere mistica numai asupra unei singure cestiuni, asupra retrocesiunii Basarabiei. În privința acest'a nu cunoscemú inca de locu parerea guvernului nostru, nu scim de consimte la cererea Rusiei s'eu nu. Nu de multu dise unu membru alu delegatiunii austriace, d. Plener, ca cunósce unu singuru punctu alu tractatulu de pace,

care în adeveru jinesce interesele austro-ungare în gradulu celu mai mare, acelu alu retrocesiunii Basarabiei. Dér', adause elu, tocmai pe acestu punctu se pare, ca guvernulu nostru nu pune nici unu pondu. Se fia ore în realitate asia?

Foile oficióse cu „Politische Correspondenz“ în frunte ne spunea acuma, ori de cate-ori venea vorb'a despre cestiunea Basarabiei, ca guvernulu austro-ungaru o considera mai multu că o cestiune secundaria, ca nici monarchia noastră, nici celelalte poteri nu voru face unu casus belli dintr'ensa s.c.l. Ba, cetindu espectoratiunile lui „Pester Lloyd“, relative la situațiunea de față politica a României trebuia se credi, ca fói'a guvernamentală accepta motivele aduse de rusii pentru justificarea nedreptei lor pretensiuni. De unu timpu încóce inse oficiosii nostri evita a intrá în discutiunea asupra schimbului Basarabiei, ei tacu o tacere semnificativa, probabilu, ca în urma unui semnalu, ce l'au capetatu dela oficiulu de esterne. Tacerea acest'a inse nu póte linisti pe nimenea. Astadi mai multu că înainte suntemu în dreptu a cere lumina despre aceea, ca ore guvernulu nostru austro-ungaru e aplecatu a concede aneșiunea Basarabiei, s'eu ca este decisu a-o impedecá. Dupa atitudinea ce-o va luá guvernulu austro-ungaru față de cestiunea Basarabiei se póte judecă mai bine politic'a contelui Andrásy, de aci se póte vedé, déca elu sta pe peciórele lui s'eu nu.

Era timpulu supremu că într'o cestiune de importantia atatu de mare pentru monarchia și cu deosebire pentru Ungaria se întrevina parlamentele și se céra deslucire dela guvernulu. Ne bucuram, ca inceputulu s'a facutu în parlamentulu din Ungaria, desi deocamdata numai printr'o interpellatiune. În diu'a de 2 Aprile adeca în conferența partitulu liberalu independentu, baronulu Béla Bánhidu a espusu motivele, pentru cari voiesce se interpelleze pe ministrulu-presedinte relativu la integritatea statulu romanu amenințata. Conferența ascultandu argumentele aduse de d. br. Bánhidu a aprobatu interpellatiunea, care indata a fostu subscrisa de vreo douedeci membrii de frunte ai partitulu. Important'a acest'a interpellatiune a baronului Béla Bánhidu suna în esentia asia:

„Este sciutu, ca Rusii voiesce se recastige asianumit'a Basarabia romana, care a trebuitu se-o cedeze în urm'a tractatulu dela Parisu și ca în privința acest'a a si facutu pasi energiosi, cu toate, ca Tiarulu a fostu declarat, ca nu voiesce se cucerésca s'eu se anețeze în Europ'a nici macaru o palma de pamentu. Nu potemu dubitá, ca este unu interesu foarte insemnatu alu Austro-Ungariei se nu lase, că Rusii se 'si estinda puterea asupra gurilor Dunarii, periclitandu astfelu navigatiunea și comerciulu monarchiei. Este dér' și în interesulu monarchiei, că România se fia luata în aperiare contra abuzulu de putere rusescu și că integritatea teritoriului romanu se fia asigurata. Fora de a motivá acest'a mai pe largu, adreséza ministrului-presedinte simplemente urmatóri'a interpellatiune: „Are de cugetu d. ministrulu-presedinte a lucrá cu influința s'a legala într'acolo, că integritatea statulu romanu se fia scutita?“

În legatura cu acest'a întrebare d. Bánhidu mai face urmatóricile observatiuni: Este claru, ca monarchia și cu deosebire Ungaria, voindu se si asigure interesele politice și comerciale în Orientu, trebuie în prim'a linia se caute a paralísá celu puçinu influința rusesca și a impedecá estinderea puterii rusesce pe peninsul'a balcanica. Déca cestiunea Basarabiei va fi resolvata asia cumu voiesce Rusii, nu va suferi numai România ci chiaru și interesele monarchiei ar' fi adencu vatamate. Este dér' în interesulu bine întielesu și definitu alu monarchiei, că Rusii se nu póta dispune dupa placu asupra României, și că statulu

